

**Рішення разової спеціалізованої вченої ради ДФ 26.133.112
про присудження ступеня доктора філософії**

Здобувачка ступеня доктора філософії Горобчук Людмила Леонідівна, 1970 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2016 році Київський університет імені Бориса Грінченка за спеціальністю «Соціальна робота», з 2017 року й дотепер працює бібліотекарем Публічної бібліотеки з філіями Бердичівської міської ТГ, виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Соціальна робота».

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 26.133.112 Київського столичного університету імені Бориса Грінченка виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), місто Київ, від 18 травня 2026 року № 245, у складі:

Голова разової спеціалізованої вченої ради:

ПЕТРОЧКО Жанна Василівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Рецензенти:

КАРПЕНКО Олена Георгіївна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка;

ЛЮТИЙ Вадим Петрович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Офіційні опоненти:

САЙКО Наталія Олександрівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної роботи, реабілітації та повоєнної адаптації Факультету психології і соціальної роботи Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка;

БАЙДАРОВА Ольга Олегівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Факультету психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

На засіданні 18 травня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 23 Соціальна робота Горобчук Людмилі Леонідівні на підставі прилюдного захисту дисертації «Упровадження програм сексуальної освіти підлітків неурядовими організаціями» за спеціальністю 231 Соціальна робота.

Дисертацію виконано у Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), місто Київ.

Науковий керівник: Спіріна Тетяна Петрівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Дисертація Горобчук Людмили Леонідівни на тему «Упровадження програм сексуальної освіти підлітків неурядовими організаціями» подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 23 Соціальна робота за спеціальністю 231 Соціальна робота є завершеною, самостійною роботою, що містить науково обґрунтовані результати, актуальність, наукову новизну, теоретичне та практичне значення і відповідає пп. 6-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів

України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03.02.2017 р. за № 155/30023. Дисертація Горобчук Людмили Леонідівни та наукові публікації, в яких висвітлено наукові результати дисертації, виконано на належному науковому рівні з дотриманням академічної доброчесності. Горобчук Людмила Леонідівна на високому рівні оволоділа методологією науково-дослідницької діяльності, набула теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей. Здобувачка вільно володіє матеріалом.

Здобувачка має 8 наукових публікацій, із них 6 – одноосібних, 2 – у співавторстві. Зокрема: 4 статті (з них 1 у співавторстві) у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України; 4 (з них 1 у співавторстві), у яких додатково висвітлено результати дисертації.

1. Горобчук Л. Сексуальне здоров'я підлітків: специфіка роботи недержавних організацій. *Ввічливість. Humanitas*. 2023. № 2 С. 12–19. ISSN 2786-4715. DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.2.2>

2. Горобчук Л. Сексуальне насильство над дітьми як соціально-педагогічна проблема. *Ввічливість. Humanitas*. 2023. № 5. С. 12–18. ISSN 2786-4715. DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2023.5.2>

3. Горобчук Л. Виклики впровадження сексуальної освіти підлітків в закладах загальної середньої освіти під час воєнного стану. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. 2024. № 4. С. 22–29. ISSN 1817-3764. DOI: <https://doi.org/10.12958/1817-3764-2024-4-22-29>

4. Горобчук Л., Спіріна Т. Роль батьківського виховання у сексуальній освіті підлітків. *Ввічливість. Humanitas*. 2025. № 6. С. 213–221. ISSN 2786-4715. DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.6.26>

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради та висловили зауваження та побажання:

КАРПЕНКО Олена Георгіївна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, зауваження та побажання:

1. У роботі представлено широкий аналіз міжнародного досвіду діяльності неурядових організацій у сфері сексуальної освіти, однак порівняльний аналіз зарубіжних і вітчизняних практик міг би бути більш систематизованим. Зокрема, варто було б чіткіше виокремити спільні та відмінні риси моделей упровадження програм сексуальної освіти у різних країнах.

2. В емпіричній частині роботи представлено результати опитування молоді віком 18-22 років щодо досвіду участі у програмах сексуальної освіти. Водночас було б доцільно більш детально обґрунтувати репрезентативність вибірки та можливість поширення отриманих результатів на ширшу сукупність молоді.

3. У дослідженні значна увага приділена аналізу освітніх програм неурядових організацій, проте результати контент-аналізу могли б бути представлені більш структуровано, зокрема, у вигляді узагальнюючих моделей або схем, що відображають взаємозв'язок між змістовими компонентами програм та їхніми очікуваними результатами.

4. Дисертаційна робота має значну практичну спрямованість, однак окремі рекомендації щодо вдосконалення впровадження програм сексуальної освіти могли б бути конкретизовані з урахуванням можливостей їх застосування у діяльності закладів освіти різних рівнів.

ЛЮТИЙ Вадим Петрович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, зауваження та побажання:

1. В схему теоретичного аналізу впливу програми сексуальної освіти підлітків НУО варто було б включити чинники та умови. Це дозволило б краще обґрунтувати завдання методологію емпіричного дослідження.

2. Для розуміння методології емпіричного дослідження не вистачає розробленої за результатами теоретичного аналізу предмету дослідження схеми процесу впровадження програми сексуальної освіти підлітків.

3. Робота б виграла, якби результати якісного аналізу програм сексуальної освіти НУО та фокус-групи фахівців, проведених в ході дослідження, були представлені у вигляді таблиць або візуалізації.

САЙКО Наталія Олександрівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної роботи, реабілітації та повоєнної адаптації Факультету психології і соціальної роботи Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, зауваження та побажання:

1. У дисертації здійснено комплексний аналіз міжнародного та вітчизняного досвіду впровадження програм сексуальної освіти підлітків неурядовими організаціями, що сприяє покращенню якості таких програм. Разом з тим дисертаційне дослідження могло б бути ще більш змістовним за умови здійснення порівняльного аналізу компетентностей, на формування яких спрямовані програми міжнародного та вітчизняного рівнів та виокремити спільні компетентності, що дало б змогу виокремити найбільш важливі.

2. У дисертації (с. 148) запропоновано структуру анкети для визначення обізнаності молоді у питаннях сексуальної освіти, яка включає соціально-демографічний, когнітивний, мотиваційний та поведінковий блоки, що декларує комплексний підхід до оцінювання досліджуваного феномену. Водночас на с. 169 автор зазначає, що безпосереднє опитування після участі в програмі переважно фіксує рівень знань, тоді як реальні поведінкові зміни залишаються недостатньо верифікованими та можуть бути змінені соціально бажаними відповідями. Це свідчить про певну невідповідність між заявленою структурою інструментарію (наявністю поведінкового блоку) та фактичними можливостями його використання для вимірювання поведінкових змін, що потребує додаткового методичного обґрунтування або уточнення концепції дослідження.

3. У дисертації ґрунтовно доводиться, що ефективність реалізації програм сексуальної освіти підлітків значною мірою залежить від рівня міжсекторальної взаємодії між освітніми установами, соціальними службами, медичними закладами та громадськими організаціями. Доцільним було б, окрім формулювання рекомендацій щодо впровадження таких програм, створити практико-орієнтований ресурс (документ, довідник, путівник, онлайн-платформа тощо), який систематизує інформацію про суб'єктів реалізації програм сексуальної освіти різних секторів (державного, громадського, освітнього, медичного, правового тощо) та описує механізми їх взаємодії, основні послуги, які вони надають в аспекті сексуальної освіти.

БАЙДАРОВА Ольга Олегівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Факультету психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, зауваження та побажання:

1. Попри заявлену цілісність методологічної стратегії та використання комплексного, міждисциплінарного і системного підходів (с. 22–23), обґрунтування їх вибору є недостатньо чітким, оскільки представлений у першому розділі аналіз теоретичних підходів до впровадження сексуальної освіти містить дещо відмінний та ширший їхній перелік, відтак присутні певні суперечності (до прикладу: на с. 134–135 вказано, що в основі дисертаційного дослідження «лежить поєднання комплексного, міждисциплінарного, соціокультурного, гендерного, когнітивно-поведінкового підходів», а у «Висновках до третього розділу» на с. 203 зазначено, що «Методологія дослідження ґрунтується на системному, компетентнісному та особистісно орієнтованому підходах,..»). Реалізація окреслених як методологічна основа дослідження підходів на рівні конкретних дослідницьких процедур подекуди має узагальнений характер. Зокрема, доцільним було б більш чітко розкрити механізми інтеграції якісних і кількісних даних у межах змішаної методології.

2. Опис вибірки та критеріїв її формування доцільно було б зробити більш чітким і виразним, включивши це як окремий елемент методології дослідження у «Вступ» та у розділ, присвячений організації та методиці емпіричного дослідження впровадження програм сексуальної освіти підлітків НУО (вибірка документів, що підлягали аналізу; вибірка учасників опитування; вибірка учасників фокус-групи). Контент-аналіз здійснено на основі 7 програм сексуальної освіти, що, хоча й дозволяє окреслити основні тенденції, однак дещо звужує можливості узагальнення результатів і потребує обережності в інтерпретації висновків. Розміри вибірових підгруп учасників дослідження суттєво різняться: брали участь у програмах сексуальної освіти НУО в підлітковому віці 88 опитаних (27 %), не брали – 238 (73 %).

3. Розроблений авторкою інструментарій оцінювання (анкета, система критеріїв, інтегральний показник) є безперечно цінним, проте у роботі

недостатньо детально представлено процедури перевірки його валідності та надійності. З метою підвищення наукової достовірності та відтворюваності результатів доцільним є подальше вдосконалення інструментарію дослідження, зокрема через більш детальну перевірку його психометричних характеристик. Йдеться про забезпечення валідності (змістової, конструктивної) та надійності (внутрішньої узгодженості) розроблених шкал і показників, у тому числі запропонованого інтегрального показника готовності до відповідальної сексуальної поведінки. Когнітивний, мотиваційний і поведінковий критерії оцінювання ефективності програм є теоретично обґрунтованими, однак більш детальне розкриття показників і шкал вимірювання з чітким позначенням питань, які відносяться до відповідних шкал, дозволило б підвищити зрозумілість сприйняття інструментарію оцінювання і прозорість інтерпретації результатів.

4. Доцільним видається приділення більшої уваги авторкою дослідження опису застосування методів математичної статистики за критеріями дійовості програм сексуальної освіти залежно від участі у програмах сексуальної освіти НУО. У роботі вказано на використання критерію Манна-Вітні (с. 23, с. 187–178, с. 208), також у «Загальних висновках» викладено опис виявлених статистично значущих відмінностей між респондентами, які брали участь у програмах сексуальної освіти, та тими, хто не мав такого досвіду, із зазначенням показників значущості, проте в основному тексті роботи ці результати перевірки не описано (с. 208–209). Відтак доцільним було б розширити пояснення вибору саме цих методів та представлення обрахунків застосування методів математичної статистики (зокрема, звіт про результати U-статистики Манна-Вітні зазвичай включає в себе зведення даних, включаючи таку інформацію, як розмір вибірки і сума рангів, та отриману статистику і значення p).

5. Положення про відтермінований вплив програм сексуальної освіти є цікавим і науково значущим, однак його емпіричне підтвердження в межах

дослідження має опосередкований характер. Дослідниця зазначає, що опитування проводилось через 4-6 років після впровадження програм та визнає, що складно однозначно визначити, якою мірою зміни у відповідях респондентів зумовлені саме програмою сексуальної освіти, а не іншими впливами (с. 169). Враховуючи й інші обмеження дослідження, які дисертантка визнає, зокрема брак у НУО фінансів та фахівців для проведення глибокого моніторингу власних програм, а також наявність соціокультурного опору (проблема табуованості теми та упередженості респондентів), це відкриває перспективи для подальших лонгітюдних досліджень з детальнішою операціоналізацією критеріїв оцінювання та глибшим вивченням змін на поведінковому рівні (у проведеному дослідженні він включає лише один показник – самооцінку навичок).

6. Посилити роботу також варто було б шляхом більшого систематизованого представлення результатів аналізу даних дослідження, які авторка викладає переважно розгорнуто в описовому стилі, що ускладнює сприйняття результатів наукового пошуку. Присутні певні текстові недопрацювання, наприклад, на с. 165–166 зазначено: «В таблиці узагальнено інформацію щодо загальної характеристики, концептуальних моделей програм сексуальної освіти, зроблено акцент на ключових темах і які дисципліни були задіяні в розробці цих програм», однак посилання на відповідну таблицю відсутнє. Частина запропонованих рекомендацій має універсальний характер і могла б бути більш диференційованою залежно від типів програм, цільових груп або організаційного контексту діяльності НУО.

ПЕТРОЧКО Жанна Василівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, міркування та побажання:

1. Актуальність роботи є незаперечною. У повоєнний період досліджувана проблема актуалізує додаткові аспекти, оскільки з'являться складні поведінкові виклики для людей, які будуть переживати роки післявоєнного відновлення. У роботі слушно зроблено акцент на цінностях, життєвих навичках (soft skills) підлітків, що дуже важливо у контексті сучасної соціальної роботи та впровадження інноваційних профілактичних програм.

2. Сильною стороною дисертації є увага на відтермінованому впливі профілактичних програм й успішна спроба виміряти та описати цей процес.

3. Цінністю цієї роботи є систематизація практик діяльності неурядових організацій щодо сексуальної освіти підлітків, розкриття механізмів впровадження таких програм (організаційно-інституційний, змістовно-методичний, ресурсно-кадровий, соціально-просвітницький).

4. Достатньо уваги приділено моніторингу результатів профілактичної діяльності міжнародних та вітчизняних неурядових організацій у царині соціальної роботи.

5. Заслужує на увагу виокремлення важливості міждисциплінарності, партнерства, об'єднання зусиль, синергії ресурсів державних і неурядових організацій щодо пошуку оптимальних програм сексуальної освіти підлітків та молоді. Водночас доцільно було б детальніше розкрити форми і методи роботи, які є найбільш ефективними для досягнення очікуваних результатів.

6. Аргументованість відповідей здобувачки на запитання членів спеціалізованої вченої ради свідчить про високий рівень її науково-практичної компетентності, готовність презентувати та аргументовано відстоювати результати своєї наукової роботи.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради,

«Проти» – немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада ДФ 26.133.112 присуджує ГОРОБЧУК Людмилі Леонідівні ступінь доктора філософії з галузі знань 23 Соціальна робота за спеціальністю 231 Соціальна робота.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 26.133.112

Жанна ПЕТРОЧКО